

הסכמה מדעת- הנושאים

- הבסיס המשפטי
 - תקיפה
 - רשלנות
 - פגיעה באוטונומיה
- היקף החובה- הנתונים שיש למסור
- אופן קבלת הסכמה מדעת
- חריגים לחובה לקבל הסכמה מדעת
- הסכמה מדעת של קטינים
- סירוב לטיפול רפואי
- תקשורת אפקטיבית כמונעת תביעות

www.asw-law.co.il

הסכמה מדעת – האתגר

ענת סטרשנוב- וקסלר, עורכת דין ומגשרת

קורס ניהול סיכונים
אוניברסיטת תל-
אביב
17.2.13

www.asw-law.co.il

סלחנות שיפוטית נוסח 1976

- שנת '69, התובע סבל מחום ספטי ללא הטבה לאחר טיפול אנטיביוטי. בוצע ניקור כבד שהסתבך בדימום כבד. נטען לרשלנות ולתקיפה.
- "כיוון שהתובע הוא אדם בוגר ויודע כי הוא עומד בפני בדיקות הפוגעות בגופו- הרי יש ללמוד מהתנהגותו הסכמה... נראה לי כי באם רופא יצטרך לקבל הסכמה מפורשת או בכתב לפני כל טיפול- לא יהא אפשרי כלל לטפל בחולים".

תא (ת"א) 906/73 צברי נ' פרופ' ברנר

www.asw-law.co.il

הוראות לרופא:

- מלא חובותיך לחולה בשלווה וביעילות, תוך העלמת רוב הדברים מן החולה בעת טיפולך בו.
- צווה את החולה ברוח טובה ובצורה עניינית, תוך הסמטת תשומת לבו ממה שנעשה בו.
- לעתים עליך להסיט את תשומת לבו של החולה בצורה חדה וחד-משמעית, ולעתים עליך להניח את דעתו בשכנוע ובהאזנה, מבלי לגלות לו דבר על מצבו הנוכחי או העתיד.

מתוך כתבי היפוקרטס

www.asw-law.co.il

הבסיס המשפטי

www.asw-law.co.il

www.asw-law.co.il

דו"ח ועדת קלינג, תשנ"ט 1999, ע"מ 47-48

"אין הצדקה לקביעה כי רופא "תקף" את המטופל, כאשר כל שמתכוונים לומר הוא שהטיפול ניתן מבלי שהתקבלה הסכמה מדעת של המטופל. ניתן להגן על עניינו הלגיטימי של המטופל, אם עניין ההסכמה ייבחן במסגרת עוולת הרשלנות..."

www.asw-law.co.il

תקיפה סעיף 23(א) לפקודת הנזיקין

- הפעלת כוח במתכוון נגד גופו של אדם שלא בהסכמתו מהווה תקיפה, אף אם הכוונה להיטיב עימו.
- שימוש בכוח: לרבות שימוש בחום, אור, חשמל, גז, ריח.

www.asw-law.co.il

חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 סעיף 13: הסכמה מדעת לטיפול רפואי

- (א) לא יינתן טיפול רפואי למטופל אלא אם כן נתן לכך המטופל הסכמה מדעת
- (ב) לשם קבלת הסכמה מדעת, ימסור הרופא למטופל מידע רפואי הדרוש לו, באורח סביר, כדי לאפשר לו להחליט אם להסכים לטיפול המוצע:

www.asw-law.co.il

השימוש בעוולת התקיפה- במשורה

מצבים קיצוניים בלבד:

- ניתוח בצד הלא נכון של הגוף
- ניתוח באיבר הלא נכון
- ניתוח החולה הלא נכון

www.asw-law.co.il

דרישת החוק (ס' 13):

- אבחנה
- פרוגנוזה
- הטיפול המוצע: מהותו, אופן ביצועו, תועלת צפויה, סיכוייו
- סיכונים וסיבוכים לרבות תופעות לוואי
- חלופות טיפול
- העדר טיפול בכלל
- טיפול חדשני
- **חשיבות שיתוף הפעולה**
- **משמעות הפסקת הטיפול**

www.asw-law.co.il

מהו המידע שיש למסור למטופל?

www.asw-law.co.il

חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 סעיף 14: אופן מתן הסכמה מדעת

- (א) הסכמה מדעת יכול שתהיה בכתב, בעל פה או בדרך של התנהגות.
- (ב) הסכמה מדעת **לטיפול רפואי המנוי בתוספת** תינתן במסמך בכתב, שיכלול את תמצית ההסבר שניתן למטופל.

www.asw-law.co.il

מתי למסור את המידע הרפואי?

- חוק זכויות החולה קובע:
- מוקדם ככל האפשר
 - לאפשר למטופל מידה מרבית של הבנת המידע ובחירה מרצון ואי תלות.

www.asw-law.co.il

טפסי הסכמה מדעת

- ◆ אינפורמציה כתובה למטופל מאפשרת לו להרהר ולהתייעץ עם בני משפחה
- ◆ תזכורת כתובה לדיאלוג
- ◆ סיוע לרופא במקרה של תביעה
- ◆ הטופס אינו תחליף למתן הסבר בע"פ

www.asw-law.co.il

חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996

תוספת

(סעיפים 14, 15)

- (1) ניתוחים, למעט כירורגיה זעירה.
- (2) צינתורים של כלי דם.
- (3) דיאליזה.
- (4) טיפול בקרינה מייננת (רדיותרפיה).
- (5) טיפולי הפריה חוץ-גופית.
- (6) כימותרפיה לטיפול בתהליכים ממאירים.

www.asw-law.co.il

חוזר מנהל רפואה 23/2010 13.9.10

- מומלץ לתת למטופל מראש (במידת האפשר) לעיין בטופס ההסכמה לפני מתן טיפול רפואי.
- מתן הטופס למטופל יאפשר לו להפעיל שיקול דעת ולהתייעץ עם כל גורם שימצא לנכון
- הליך מתן הסבר למאושפזים הנדרשים לפעולה רפואית וקבלת הסכמתם בכתב במקרים המחייבים זאת יעשה מוקדם ככל האפשר.
- פעולת החתימה עצמה תבצע במועד סמוך לפני קבלתו של המטופל לביצוע הפעולה או בעת קבלתו לטיפול-בטרם קיבל טיפול או תרופות שעלולים לשלול את שיקול דעתו.
- העתק טופס ההסכמה **החתום** יימסר למטופל לאחר ביצוע הטיפול או בעת שחרורו מאשפוז.

חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 סעיף 14: אופן מתן הסכמה מדעת

- (ג) מטופל שנזקק לטיפול המנוי בתוספת ונמנע ממנו לתת את הסכמתו בכתב, תינתן ההסכמה בפני שני עדים, ובלבד שדבר ההסכמה והעדויות יתועדו בכתב.
- (ד) במצב חירום רפואי, הסכמה מדעת יכולה להינתן בע"פ. יש לתעד את דבר ההסכמה בסמוך לאחר מכן.

www.asw-law.co.il

בהעדר כללים מוגדרים- האם זה אפשרי ???

www.asw-law.co.il

הסכמה מדעת -היקף חובת הגילוי

- מבחן "הרופא הסביר"
מסירת מידע לפי הנהוג והמקובל בקרב הרופאים
- מבחן "החולה הסביר"
מסירת מידע שיאפשר לחולה להגיע להחלטה אינטליגנטית לגבי הטיפול המוצע

www.asw-law.co.il

פרמטרים לקביעת היקף חובת הגילוי

- מידת המורכבות / הפשטות של הטיפול
- מידת הסיכון בטיפול
- מידת החיוניות של הטיפול לשמירה על חיינו ובריאותו של המטופל

www.asw-law.co.il

מציאת האיזון הנאות מניעת "רפואה מתגוננת"

www.asw-law.co.il

דרישות ההסבר בנסיבות מיוחדות

"ייתכנו מקרים בהם לסיכונים בעלי הסתברות נמוכה תהיה משמעות מיוחדת לחולה הספציפי. במקרה כזה, למרות האחוז הנמוך יכללו אותם סיכונים בתחום המידע המהותי הנדרש לחולה לשם החלטה מושכלת אם לעבור את הטיפול הרפואי."

ת"א (ס-י) 1109/97

www.asw-law.co.il

היקף החובה למתן הסברים

- "ככל שהניתוח או הטיפול אינו מיועד למנוע סכנה מיידית וככל שניתן לדחות את הטיפול, חובת הגילוי המוטלת על הרופא, תהיה מוגברת..."
- "הסכמה מדעת לטיפול מבוססת על שיקול של חיוניות הטיפול וסיכויי הצלחתו מצד אחד, עם תדירות הסיבוך האפשרי ומידת חומרתו מצד שני."

ע"א 6153/97

www.asw-law.co.il

ההסבר בניתוחים אסתטיים

"במקרה של ניתוח קוסמטי, ניתוח שאין בו חשיבות רפואית אלא אסתטית בלבד – קולו של הרופא צריך להשמע ביתר שאת

תוך הבאה בחשבון את הרגישות של האיבר העומד לניתוח פלסטי, וצפיות הנזק מראש מצד הרופא ביחס לצלקות צפויות ותוצאות לוואי אחרות."

תא 44294/95

www.asw-law.co.il

ההסבר בניתוחים אלקטיביים

ההסבר הנדרש לקבלת הסכמה מדעת לניתוח אלקטיבי – שאף בלעדיו ניתן לקיים אורח חיים רגיל – נכלל ברף העליון של חובת הגילוי... כולל אזהרה מפני סיבוכים נדירים.

ע"א 6153/97

www.asw-law.co.il

אין להטביע מטופל באינפורמציה

❖ אסור ליצור מצב בו החולה יוצף בפרטי אינפורמציה, סיכונים וסיכויים נידחים ובעלי סיכוי אפסי באופן שבסופו של דבר תימנע מהחולה בחינה סבירה ורצינית בקבלת החלטה בזמן אמת"...

ת"א (י-ם) 1109/97

www.asw-law.co.il

ההסבר ברפואה פרטית

"רפואה פרטית בה קיים ניגוד עניינים מובנה בין השאיפה המסחרית להרבות בניתוחים לבין האינטרס של המטופל, כדי להקהות את עוקצו של ניגוד העניינים יש להעמיד את המטופל על הסיכונים והסיכויים שבניתוח המוצע לרבות החלופה שלא לבצע כלל ניתוח סיכוייה וסיכונה."

ע"א 6153/97

www.asw-law.co.il

מעמד בני משפחה

- לבני משפחה של מטופל שאינו כשיר אין מעמד משפטי בתהליך קבלת ההחלטות הטיפוליות מומלץ להיעזר בהם באישור המטופל.
- יש לדאוג לימינו אפטרופוס במקרים של מטופל שאינו כשיר וטרם מונה לו אפטרופוס כדין

www.asw-law.co.il

סיכום ודגשים:

- שיחה מקדימה עם המטופל בשפתו: אנמנזה, תלונות, תרופות, המסלול הרפואי.
- הסברים הנוגעים ספציפית למטופל
- במידת הצורך ובהתאם לפרוצדורה- החתמה על טופס יעודי שילול את שם הניתוח/הפעולה בעברית
- תיעוד ההסברים בגיליון הרפואי: **"הערת הסכמה"**
- החתמה על טופס ללא מתן הסברים- חסרת תוקף
- דגש על חזרה למעקב/חשיבות שיתוף הפעולה- תיעוד

www.asw-law.co.il

סטייה מתכנית ניתוח

- בת 48 אושפזה במח' גניקולוגית לבצע ניתוח להסרת מיומה גדולה מהרחם.
- לפני הניתוח הביעה המטופלת התנגדות נמרצת לכריתת הרחם.
- במהלך הניתוח התפתח דימום בלתי נשלט מן הרחם אשר חייב כריתת הרחם.

www.asw-law.co.il

בחירת המנתח

- בבי"ח ציבורי אין למטופל זכות לבחור מנתח- האחראיות לשיבוץ חלה על מנהל המחלקה.
- למטופל הזכות להיוודע בדבר זהות המנתח לאחר שנקבעה תכנית הניתוחים.
- המטופל אינו יכול לטעון כי אין תוקף להסכמה שנתן אם הניתוח בוצע שלא על ידי המנתח המתוכנן אם ההסכמה שנתן היא כללית ולא למנתח מסוים.

www.asw-law.co.il

העדר הסכמה מדעת

עילות התביעה :

- תקיפה (פקודת הנזיקין)
- רשלנות (פקודת הנזיקין)
- הפרת חוק זכויות החולה
- **ראש נזק חדש:**
- פגיעה באוטונומיה (פסיקה)

www.asw-law.co.il

סטיה מתכנית הניתוח

- ניתן לייחס הסכמה מכללא לשינוי או הרחבה בתכנית הניתוח רק בהתקיים 2 תנאים:
- התפתחות בלתי צפויה בניתוח
- נדרש להצלת חיים או למניעת נזק גופני חמור
- במצבים אחרים- יש לשקול להעיר את המטופל ולבקש הסכמתו לשינוי הנדרש ו"להסתכן" בהרדמה חוזרת או ניתוח נוסף.
- בכל מקרה- מומלץ לתעד את השיקולים הרפואיים.

www.asw-law.co.il

ת"א 920/99 יצחק נ' שע"צ (ניתוח מ- 10.96)

- יליד '57. ניתוח כריתת ראש הרדיוס במרפק ימין.
- לאחר 5 שנים כריתת הגפה עקב RSD.
- נטען לרשלנות ולהעדר הסכמה מדעת.
- לא הוכח שמקור ה-RSD הוא בפגיעה עצבית שנגרמה בניתוח או בהרדמה כתוצאה משימוש בחסם עורקים.
- **מומחית בימ"ש:** לא מדובר ברשלנות אלא בסיבוך נדיר שלא ניתן היה לצפות מראש או למנוע. התרחשות התסמונת תלויה בין היתר במבנה האישי של החולה.

www.asw-law.co.il

רשלנות בגין אי מתן הסברים

- **הפרת חובת הזהירות** - אי מתן הסברים למטופל לפני ביצוע הטיפול הרפואי.
- **נזק** - הנזק בפועל שנגרם למטופל מן הטיפול
- **קשר סיבתי** - בין אי מתן ההסברים לבין ההסכמה לפעולה

סעיף 35-36 לפקודת המיזין [נוסח חדש]

www.asw-law.co.il

ת"א 920/99 יצחק נ' שע"צ

"בענייננו מדובר בסיבוכן המתרחש בקרב 0.3% - 0.5% מהניתוחים – גם אם שיעור זה אינו גבוה, הרי מדובר בסיבוכן חמור, העלול לגרום להפיכתה של הגפה לחסרת כל תפקוד... כיוון שמדובר בניתוח אלקטיבי חובת ההסבר נמצאת ברף העליון. סיכון RSD הינו בגדר המידע שהתובע היה רשאי לצפות, באורח סביר, כי יגולה לו, כדי שיוכל לשקלו במסגרת גיבוש דעתו לעניין הסכמתו לטיפול הרפואי..."

הערעור והערעור כנגד נדחו ב- 7.09.
ע"א 8946/06

www.asw-law.co.il
Gross, Orad, Schlimoff & Co.

ת"א 920/99 יצחק נ' שע"צ

- טענת הרשלנות המבוססת על הטיפול הרפואי נדחתה.
- אי מתן הסבר על RSD טרם הניתוח מהווה הפרת חובת הזהירות.
- הוכח כי התובע היה נמנע מהניתוח לו היה מקבל את ההסבר.
- הפיצוי: (ע"ב 80% נכות תפקודית):
 - כאב וסבל: 600,000 ₪
 - הפסדי שכר (עבר+עתיד): 882,835 ₪
 - עזרת צד ג' (עבר+עתיד): 261,200 ₪

www.asw-law.co.il

המשך:

- מדובר באדם שעסק בעבודת ידיים למחייתו ואשר סבל מ-CTS שפגעה בתפקוד יד ימין. לו היה נמנע מביצוע הניתוח היה מצבו ממשיך להדרדר.
- בוצע הליך פשוט, כאשר הסיכון בצידו להתפתחות RSD הינו זניח. משכך, לא ניתן לומר שמטופל סביר, בנסיבות האמורות, לא היה נותן הסכמתו להליך לו היה מודע בהתאם.
- אין קשר סיבתי בין אי מתן ההסבר לבין הנזק הנטען.
- הערעור נדחה.

ע"א 718/06 אליהו סתחי נ' מדינת ישראל

www.asw-law.co.il

30.10.07

פסיקה נוספת בענין RSD

- התובע סבל מ-CTS שגרמה לו לכאבים ותדממה באצבעות.
- לאחר הניתוח שבוצע ב-95' אובחן כסובל מ-RSD.
- התובע טען, שלו היה יודע על הסיכון היה נמנע מביצוע ההליך.
- המחוזי דחה התביעה, אף שקבע כי הסיכון ל-RSD לא הוסבר.

בימ"ש עליון:

- אי מתן ההסבר על RSD אינו עולה כדי רשלנות.
- לא ניתן לומר כי מידע זה, לאור סיכויי ההצלחה הגבוהים של ההליך, הינו מידע אשר היה נתפס על ידי המטופל הסביר כמידע רלבנטי להחלטתו בדבר הניתוח.

www.asw-law.co.il

הרחבת חובת ההסבר על טיפולים מחוץ לסל

- **בנסיבות מתאימות עשוי להיווצר צורך ליידע את המטופל לגבי אפשרות טיפול המוצעת רק במסגרת הרפואה הפרטית ואולי אף במסגרת שירותי רפואה מעבר לים.**
- כשחולה אובחן כסובל ממחלה מסויימת, וישנה תרופה שאינה מצויה ב"סל" – על הרופא ליידע את החולה בדבר קיומה של התרופה.
- עליו להשאיר להחלטתו של החולה את השאלה אם לרכוש את התרופה מכספו... על הרופא לספק את המידע הנדרש, והחולה- יחליט.

ע"א 4960/04 סידי

www.asw-law.co.il

התפתחות פסיקתית- חובת הסבר נרחבת ביותר

- 1986 - ערן סידי נולד עם חסר כף יד ימין.
- 1997 – הגשת תביעת רשלנות באי אבחון חסר כף היד.
- ביהמ"ש המחוזי- לא היתה רשלנות בביצוע הבדיקה, שכן בשנה הנדונה בדיקת האולטרה סאונד הבסיסית לא כללה סקירת גפיים ודחה את התביעה.
- 2005- ביהמ"ש עליון- (ערעור) חלה חובה על הרופא הבודק בשנת 1986 ליידע את האישה על מגבלות הבדיקה ועל האפשרות לבצע בדיקת אולטרה סאונד מורחבת במסגרת הפרקטיקה הפרטית.
- לגופו של ענין התביעה נדחתה בשל העדר קשר סיבתי.
- שוב ערעור לעליון.

ע"א 4960/04 סידי

www.asw-law.co.il

כלל "הנזק הראייתי" - אי תיעוד ההסברים

- ❖ מקום שהיה צריך להיות רישום רפואי וזה לא נעשה או לא נעשה באופן מלא אין המטופל יודע את שעלה בגורלו, ולכן נגרם לו "נזק ראייתי."
- ❖ הפיצוי לנזק זה הוא הענקת "תרון ראייתי" לתובע על ידי העברת נטל הוכחת העובדות שיכלו להתבהר מתוך הרישומים אל כתפי הנתבע או המוסד הרפואי שלא ערך את הרישום.

www.asw-law.co.il

2012- פיצוי חסר תקדים כ 14 מיליון ₪!!

- 1995 – שיר סגל נולדת ומאובחנת עם תסמונת X שביר.
- 2008- בימ"ש: בתקופה הרלבנטית הבדיקה **טרם** המלצה ע"י הגורמים המקצועיים ושליחת הנשים לביצועה בוודאי שלא היתה פרקטיקה מחייבת את הרופא הסביר.
- ואולם, מאחר שבמאמרים שפורסמו לפני 1994 מזכרות בדיקות המבוצעות לאוכלוסייה בעלת סיכון נמוך לצרכי מחקר או לצרכים אחרים, היה על רופא סביר הקורא את המאמרים הללו להסיק, כי "בדיקות סקר" לגילוי הנשאות קיימות גם אם ביצוען עדיין אינו מומלץ.
- בהתאם להלכת סידי, יש לייחס להורים ציפיה סבירה לדעת על קיומה של הבדיקה. אי הגילוי – רשלנות.
- הקופה אחראית לכך שלא הפיצה בקרב רופאיה את האפשרות לביצוע בדיקה לגילוי הנשאות לתסמונת X שביר גם לנשים ללא כל אינדיקציה.

תא (ים) 5416/03 שיר סגל

www.asw-law.co.il

פסק דין דרמוני נ' מאוחדת (מחוזי ים, ת"א 5193-03)

- התובעת נכנסה להריון עם התקן תוך רחמי.
- הנתבע לא הצליח להוציא את ההתקן ולכן הודיע לה שעליה לבצע הפסקת הריון. מרישומיו עולה כי התובעת הודיעה כי ברצונה להמתין עם ההחלטה.
- בביקור נוסף, חזר הנתבע על המלצתו לבצע הפסקת הריון ונמסרה הפניה לוועדה.
- הצדדים חלוקים בנוגע להסברים שמסר להם הנתבע בנוגע לסיכון הטמון בהמשך ההריון עם התקן.
- ההורים הסתייעו ברב אשר המליץ להם להמשיך בהריון.
- ההורים חזרו אל הרופא עם החלטתם להמשיך את ההריון.
- הקטין נולד בשבוע 27 וסובל משיתוק מוחין מוחלט בשיעור 100%.

➤ מה הוסבר להורים לגבי המשמעות של לידה מוקדמת?
➤ אילו רישומים היו צריכים להיערך בנסיבות העניין?

www.asw-law.co.il

פסק דין דרמוני

- גרסת ההורים:
- אם הנתבע היה מסביר על הסכנה בלידת הקטין עם נכות כה קשה, היו יכולים להחליט אם להפסיק את ההריון. יכולת זו נשללה מהם עקב אי מסירת המידע.
- הרופא לא הסביר כי הילד יהיה פגוע, על כסא גלגלים ולא ידבר, לא הסביר מהי לידה מוקדמת. האשה העידה כי הבינה שבמצב של לידה מוקדמת העובר ישהה באינקובטור.
- אין לקבל את עדות הרופא כי אמר לתובעת על הסיכון בלידתו של העובר כפג עם נכות קשה, מוטורית או שכלית, משום שהדברים אינם רשומים בתרשומת שערך. אין רישום לגבי הסיכונים האפשריים להמשך ההריון ומדוע הומלץ על הפלה.
- חובה היתה עליו לוודא כי אכן הבינה מה המשמעות של לידת פג ולא רק בענין גודלו.
- העדר הרישום פעל לחובתו של הרופא.
- הרופא לא עמד בנטל להוכיח כי ניתן המידע.
- היחס למטופל צריך להיות בבחינת "את פתח לו"...

דוקטרינת ההסכמה מדעת - מטרות

- מכבדת את האוטונומיה של המטופלים.
- ממריצה את הרופא לנהוג באחריות כלפי המטופלים.
- תורמת לעיצובו של תהליך רציונאלי שלם ומקיף של קבלת החלטות בתחום הטיפול הרפואי.

www.asw-law.co.il

נקבע בפסיקה "העדר הסכמה מדעת" סיבות הנמצאות בשליטת הרופא:

- הטמעת דרישות החוק והפסיקה
- החתמה ללא הסבר בע"פ, הסבר ללא החתמה
- מיקום ועיתוי ההסבר והחתימה
- זרות המסביר
- בעיות שפה
- בעיות זמן
- רישום בעייתי
- אי שמירה על מסמכים
- הסבר על חשיבות ומשמעות הטיפול

פגיעה באוטונומיה פיצוי חדש נולד...

www.asw-law.co.il

נקבע בפסיקה "העדר הסכמה מדעת" סיבות אשר לא נמצאות בשליטת הרופא:

- פתרון קל לשופטים
- הימנעות מהטלת קלון הרשלנות
- פיצוי לקשת רחבה יותר של מטופלים- גישה חברתית?

www.asw-law.co.il

פגיעה באוטונומיה - ראש נזק חדש

- המטופלת טענה כי לא הוסברו לה הסיכונים הכרוכים בביופסיה ולפיכך לא נתנה הסכמה מדעת לביצוע הפעולה.
- נקבע, כי גם לו היו נפרשים בפניה הסיכונים, הייתה נותנת הסכמה לביופסיה, בשל הסיכון הממשי שמדובר בגידול ממאיר.
- למרות זאת, נקבע כי נפגעה זכותה לקבלת החלטות על גופה, היינו, נפגעה האוטונומיה שלה, והיא זכאית לפיצוי כספי בסך של 15,000 ש"ח.

ע"א 2781/03 מיאסה עלי דעקה

www.asw-law.co.il

פגיעה באוטונומיה – חידוש פסיקתי שנת '99

אישה אושפזה בבית חולים לניתוח אורטופדי בשל דפורמציה ברגל. בסופו של דבר, במקום ניתוח לתיקון הדפורמציה עברה ביופסיה בכתף בשל ממצא ידוע בכתף שנחשד להיות גידול ממאיר. בעקבות הביופסיה נותרה עם מגבלה קשה בתפקוד הכתף.

מיאסה עלי דעקה

www.asw-law.co.il

"חובה מוגברת" למידע ביחס לבדיקות בהריון

"כאשר מדובר בבדיקות המבוצעות במהלך ההריון והמיועדות לאתר מומים בעובר, מותר להניח כי קיימת אצל כל הורה ציפייה סבירה לקבל בעניין זה את מלוא האינפורמציה האפשרית מן הרופא, על מנת שיוכל לכלכל את צעדי ולהחליט אלו בדיקות ברצונו לבצע, בנוסף לבדיקות שמעמידה לרשותו הרפואה הציבורית. זאת, תוך שקלול כל הגורמים הרלבנטיים לעניין ובהם עלויות הבדיקה, הסיכון הכרוך בבדיקה ומידת ההסתברות להימצאות אותו פגם בעובר הספציפי..."

ע"א 9936/07 מאיה בן דוד

www.asw-law.co.il

פגיעה באוטונומיה- מאיה בן דוד

ניתן ב- 2/11

- הריון שלישייה, לאחר טיפולי הפריה, התובעת נולדה עם תסמונת דאון.
- לא היתה אינדיקציה לביצוע בדיקת מי שפיר.
- **הרופא התרשל באי הפנייה/אי מסירת מידע רפואי להורים בדבר אפשרות ליעוץ גנטי.**
- גם לו היו מופנים ליעוץ גנטי, התובעים ממילא לא היו מבצעים דיקור מי שפיר. לכן גילוי המידע לא היה מונע את הנזק.

www.asw-law.co.il
אין קשר סיבתי.

חובת המעקב

www.asw-law.co.il

פגיעה באוטונומיה

- "לא ניתנה זכות בחירה לאישה בהריון בשאלת ביצועה של פרוצדורה משמעותית. נלקחה ממנה האפשרות לדעת מה הייתה מחליטה באשר לגורלה של המערערת ...
- במאזן ההסתברויות, ההורים היו מחליטים שלא לבצע כל פרוצדורה נוספת. בה בעת, עוגמת הנפש שלהם נותרה בעינה.
- פגיעה באוטונומיה - 250,000 ש"ח.

ע"א 9936/07 ניתן ביום פברואר 2011 www.asw-law.co.il

חובת המעקב

- התובעת פנתה לרופא הנשים שלה לשם ביצוע בדיקה שגרתית של החזה.
- הרקע- 2 הוריה מתו מסרטן בגיל צעיר.
- בבדיקה ידנית אובחן גוש. הפניה לממוגרפיה ובעקבות הממצאים הפניה לביצוע בדיקת על-שמע.
- הממצא הפתולוגי נמסר רק לתובעת.
- התובעת לא הזמנה לרופא המטפל והיא לא פנתה אליו.
- לאחר 6 חודשים אובחן סרטן שד בעטיו עברה כריתת שד וטיפול כימותרפיה.

www.asw-law.co.il

חובת המעקב (2)

- התובעת הגישה תביעה בגין איחור באיבחון סרטן השד נגד קופת חולים והרנטגנולוג.
- בית המשפט:
- על קופת חולים מוטלת חובה לקבוע נוהל קבוע ומחייב בדבר אופן הזרמת המידע והתקשורת בין הגורמים המטפלים.
- היה על מכון הרנטגן להעביר עותק אחד של הממצאים אל הרופא המטפל .

www.asw-law.co.il

חובת המעקב (3)

- סביר כי לו היה הרופא המטפל מקבל את הממצאים, הוא היה נוקט את הצעדים הדרושים להמשך טיפול .
- בית המשפט לא שיחרר את התובעת מאחריות והטיל עליה אשם עצמי תורם בשיעור של 15%.

ע"א 6023/97 טייג נ' קופ"ח כללית ואח'

www.asw-law.co.il

אחריות קופת החולים

אכן, אין לדרוש מרופא "לרוץ" אחר החולה, אך מן הראוי כי המוסד הרפואי שלו האחריות הכוללת לטיפול בחולה, יקבע מנגנון שיבטיח את שיתוף הפעולה הנדרש בין הרופאים המטפלים השונים באופן שהחולה יזכה לטיפול המיומן כמו גם המעקב הרפואי הנדרש והראוי.

ת.א (ירושלים) 776/94

www.asw-law.co.il

אחריות המטופל

"אכן ייתכנו מקרים חריגים ומיוחדים בהם יהיה על הרופא, או על המוסד הרפואי, לאתר חולה שלא חזר והתייצב במועד בו הוזמן ולהזעיקו להמשך הטיפול הרפואי, אך קיום מעקב כזה אחרי חולה איננו נגזר רגיל מחובת הזהירות המושגית של רופא, הבאה לידי ביטוייה הרגילים במהלכי האבחון, גיבוש ההחלטה בדבר דרך הטיפול ומתן הטיפול הרפואי עצמו.

www.asw-law.co.il

הרופא כשמרטף?

פס"ד עמרני נ' שירותי בריאות כללית 11.08

הרופאה קראה נכונה את המפה בשנת 1997, הפנתה את התובע לביצוע בדיקות בכמה כיוונים, עמדה על רמת הכולסטרול הגבוהה שלו וביקשה להתקדם בטיפול כפי שהיה מקובל אותה עת. אולם, התובע, מטעמיו, בחר לנתק קשר ולא לבצע בדיקות...

www.asw-law.co.il

פס"ד עמרני

- רופא חייב במתן הסבר למטופל בנוגע עם הצורך בטיפול המוצע על ידו... מעקב אקטיבי, צפוף, חוזר ונשנה, אחר כל החולים הדורשים מעקב, עלול לגרום לשיבושים בלתי אפשריים בעבודתו. ניתן לדרוש מעקב אקטיבי מקום שמדובר בחולה שנשקפת לו סכנה ממשית וקרובה או שמידת הבנתו של החולה מוגבלת...
- מקום שכושר הבנת המטופל סביר ורגיל, נחלש הצורך במעקב.. גם על החולה לקחת גורלו בידיו ואחריות לטיפול בגופו הוא

www.asw-law.co.il

פס"ד עמרני

בעקרון, אין לשלול מצב בו רופא חייב לנקוט יוזמה ולפנות לחולה המטופל אצלו, לא רק בסיטואציה בה רופא מעדכן חולה בתוצאות בדיקות שהתקבלו ובמשמעותן, אלא גם מעבר לכך. באופן כללי, ניתן לומר כי הכלל המנחה הוא: בפני עיוור לא תשים ממשול..."

www.asw-law.co.il

פס"ד עמרני

- הרופא, המודע למשמעות הנתונים הנוגעים לחולה ולפעולות אשר יש לנקוט בגינו, חייב, כאמור, לפקוח את עיני החולה, ליידע אותו באותם נתונים ובמשמעותם, ולהציע לו דרך טיפול.
- במקרה דידן, התובע התגלה כאדם המודע למצבו וכמי שנוהג לקבל החלטות עצמאיות ללא קשר להמלצות רפואיות. כך היה בנוגע לעישון, כך היה עם ההפסקות הארוכות בביקורי התובע אצל הרופא וכך היה עת הגיע אמבולנס על רקע כאבים בחזה והוא סירב להתפנות לחדר מיון על אף שהומלץ לו.

www.asw-law.co.il

פס"ד עמרני

- מדובר בתובע שלקח את גורלו בידיו. אין לדרוש מהרופאה המטפלת לפעול כשמרטפית בכל הקשור לביצוע ההמלצות הטיפוליות אותן העניקה לתובע.
- התביעה נדחתה (5.11.08).
- התובע הגיש ערעור לבית המשפט העליון.
- הערעור נדחה.

ע"א 282/09 עמרני נ' שירתי בריאות כללית

www.asw-law.co.il

פס"ד אלבז

ניתן ב- 11/08

- יליד '45, אובחן כחולה סכרת ויל"ד ב-93.
- מצבו החמיר וב-2000 אובחן כסובל משורה של סיבוכים קשים: פגיעה קשה בעינים, השתלת כיליה ועורוון. נכות 93%.
- טוען שלא הופנה לבדיקות שתן ועיניים ולא זומן לאיזון מחלת הסכרת.
- בכל השנים טיפלה בו רק רופאה אחת.
- אין כל רישום על הפניה לבדיקת עינים, מעקב לחץ דם, מעקב אחר ההפניה למרפאת סכרת.

www.asw-law.co.il

פס"ד אלבז

- התובע לא שיתף פעולה באופן מלא עם הרופאה, וכל הנראה לא נטל את הטיפול התרופתי שהוצע לו, דבר שדווקא מגביר את חובתו של הרופא המטפל לבצע מעקב רפואי...
- כאשר רופא מטפל בחולה המדחיק את דבר מחלתו ואינו מוכן להפנים את הסיכונים הכרוכים בחוסר טיפול הולם במחלתו, ואף אינו מגיע למעקב תקופה ניכרת, הרי שגוברת חובתו של הרופא...
- ככל שהסיכון במחלה גבוה יותר וכלל שמידת הבנתו של החולה את המחלה נמוכה יותר, כך גוברת חובת המעקב המוטלת על הרופא המטפל.
- 30% אשם תורם למטופל

www.asw-law.co.il

בימ"ש שלום-ת"א 37740-08 סילברמן ואח'

10.11.11

- המעקב שבאחריות הרופא תלוי, בין היתר, במהותו של המטופל, אם אדם מן הישוב הוא, המסוגל לקחת אחריות לגורלו ... מה מידת הסכנה הנשקפת לו מאי-ביצוע הוראות הרופא במועדן או מאי-ביצוען בכלל.
 - לא דומה סכנה מיידית לחייו של המטופל, שאז מוטלת חובה כבדה על הרופא ליטול חלק פעיל במעקב אחר ביצוע הטיפול, לסכנה רחוקה, כשהטיפול אינו דחוף, וכשניתן לסמוך על עצמאותו, הבנתו ואחריותו של המטופל. רופא לא ישמע בטענה כי נמנע ממעקב כי סמך על אחריותו של המטופל, אם לא מילא אחר חובתו ליתן למטופל הסבר בסיסי סביר לגבי הטיפול וחשיבותו.
- www.asw-law.co.il
- אשם תורם- 50% .

פס"ד בלומנפלד- 24.6.09 - נקודת האיזון ?

- יליד 46, מעשן, יל"ד, כולסטרול
- CVA חריף, משותק בפלג גוף שמאלי
- טענה לרשלנות באבחון TIA שגרם לכשל בטיפול

האם הומלץ לתובע על טיפול באספירין?

- 2 אזכורים בתיק הרפואי לכך בשנת 2000 ניתנה הוראה לאספירין.
- הרופאים לא וידאו שהתובע ממשיך ליטול אספירין
- הכלל המנחה הוא להניח שיתוף פעולה של החולה בנטילת התרופות, בהעדר ראיות נגדות.
- הרופאים כלל לא היו מודעים, ולא היו צריכים להיות מודעים, לכך שהחולה אינו נוטל תרופות. **כאשר אין בפני הרופאים כל בסיס להניח שהחולה לא משתף פעולה עם המלצותיהם, אין להטיל עליהם אחריות כלשהי, גם אם החולה, ללא ידיעתם, אינו נוטל את התרופות שהומלצו לו.**

www.asw-law.co.il

מטופל שאינו מעוניין בהסברים

- בעקרון, זכותו של מטופל, אשר אינו מעוניין לקבל הסברים לבקש שהמטפל יחליט במקומו על דרך הטיפול הנאותה, ואולם מומלץ לפעול כדלקמן:
 - להסביר למטופל בפירוט את זכותו לקבלת המידע הרפואי
 - לעשות מאמץ סביר לשכנע את המטופל להבין את מצבו ואת האפשרויות, הסיכונים והסיכויים שבטיפול המוצע וחלופותיו
 - לתעד במפורט את השיחה שהתנהלה
 - לשקול לזמן בן משפחה או איש צוות רפואי נוסף
- www.asw-law.co.il

הסכמה מדעת- החריגים

- מטופל שלא מעוניין בהסברים
- סירוב לטיפול
- חולים לא כשירים/פסולי דין/קטינים
- טיפול רפואי כנגד סירוב- חוק זכויות החולה
- טיפול במצבי חירום – חוק זכויות החולה
- חוק החולה הנוטה למות-2005

www.asw-law.co.il

הזכות לסרב מדעת לאשפוז

- התובע, יליד '47, חש כאבים בחזה והובהל לבי"ח.
- לאחר סדרת בדיקות, הוחלט לאשפוזו.
- התובע לא הסכים לאשפוז וחתם על טופס סירוב לאשפוז.
- שוחרר עם המלצה לביצוע CT חזה ומבחן לב במאמץ.
- ביומיים הבאים גברו הכאבים בחזה. הוזמן ביקור רופא.
- לא המליץ על אשפוז דחוף.
- שעתים לאחר מכן הובהל לבי"ח שם צונתר, אובחן אוטם בדופן הקדמי של שריר הלב. עבר הרחבה והשתלת סטנט. נכות לבבית 50%.

www.asw-law.co.il

מטופל שאינו מעוניין בהסברים

- אם המטופל עומד על כך שאינו מעוניין לקבל את ההסברים מומלץ לשקול אם בניסיונות המקרה יש מקום לבצע את הטיפול המוצע
- כושר שיפוט של המטופל
- שיקול הדעת צריך להתבסס על מידת החיוניות והדחיפות של הטיפול

www.asw-law.co.il

הזכות לסרב מדעת לאשפוז

- בית המשפט השתכנע כי הוסבר לתובע כי הוא מתקבל לאשפוז על מנת לשלול בעיה לבבית.
- כאב שרירים אינו מהווה הצדקה לאשפוז ולכן גרסת התובע בעניין זה נשללה.
- התובע סירב גם בשנת '98 לאשפוז בבי"ח אחר לשם הגיע בתלונה דומה.
- **השאלה: האם בית החולים מילא חובתו בעת שחרור תובע המסרב להתאשפז?**

www.asw-law.co.il

הזכות לסרב מדעת לאשפוז

- טענת הרשלנות נגד בית החולים:
- **הפרת חובת הזהירות-** לא הוסבר לתובע כי אשפוזו נחוץ על מנת לשלול בעיה לבבית. נהפוכו, נאמר לו שנשללה בעיה לבבית, שהוא סובל מגב תפוס ושהוא מתבקש להישאר בהשגחה יום-יומיים בבי"ח.
- **הקשר הסיבתי-** לו היה מוסבר לתובע שהישארותו בבי"ח חיונית היה נשאר. במקרה זה, היתה מתגלה הבעיה הלבבית בבי"ח וניתן היה לתת טיפול טרומבוליטי או לבצע צנתור מוקדם לפתיחת העורק, דבר שהיה מונע את הנזק לשריר הלב.

www.asw-law.co.il

הזכות לסרב לאשפוז בכפוף לקבלת הסבר

פסק הדין:

- כשהתובע סרב להישאר בבי"ח, היה על הרופא להדגיש בפניו את הצורך שבהישארותו, להסביר לו באופן ברור ומפורש את הסיכונים הכרוכים בעזיבתו ולהסביר התסמינים המחייבים חזרתו לבי"ח.
- הסיכונים לא פורטו בטופס עליו חתם התובע.
- התובע לא הועמד באופן שאינו משתמע לשתי פנים על הסיכון הקיים לו אם יעזוב, כמו גם על הצורך בהגעה דחופה לבי"ח במצב של המשך/החמרה בכאבים...
- הוסבר לתובע שהצורך באשפוז הוא לשלילת בעיה לבבית, אך לא התקיים תהליך של "שכנוע תקיף".

www.asw-law.co.il

הזכות לסרב לאשפוז

נקודות התורפה:

- אין מחלוקת כי לו היה מתאשפז היה נמנע הנזק.
- טופס הסירוב- טופס סטנדרטי שלא כולל את פירוט ההסברים שניתנו לתובע.
- נרשם CHEST PAINS. תיאור סימפטום ולא אבחנה.
- השופט התרשם, כי 2 הרופאים הזוטרים סברו (לאור הא.ק.ג ובדיקת CPK) כי הבעיה הלבבית נשללה, ושדברים הועברו לתובע.
- גיליון השחרור לא כולל כל הוראה לפיה על התובע לשוב לבי"ח במצב של המשך כאבים או החמרתם.

www.asw-law.co.il

סירוב לטיפול - מדעת

- זכותו של המטופל על גופו משמעה שהוא רשאי לסרב לטיפול רפואי גם אם הוא חיוני.
- נזק שיגרם לחולה בשל סירוב לקבלת טיפול רפואי יהיה באחריותו הבלעדית אם קיבל מידע רלבנטי על ההשלכות של הסירוב לטיפול על מצבו הבריאותי.
- יש להחתים את המטופל על טופס סירוב, או לתעד את הסירוב בגיליון ולהחתים את המטופל.
- חולה המסרב לחתום- לתעד ולציין שמות עדים נוכחים

www.asw-law.co.il

הזכות לסרב לאשפוז בכפוף לקבלת הסבר

- בית החולים הפר את חובת הזהירות שהיתה מוטלת עליו בהקשר להסבר הסיכונים לתובע והסבר לגבי הצורך בחזרתו לבי"ח במקרה של המשך או החמרה בכאבים.

אשם תורם:

- התובע, אדם אינטיילגנטי, שולט בעברית, ידע שקיימות סכנות בעזיבת בית החולים, וגם אם לא יודע אותן במלואן היה עליו להבין כי הוא נוטל על עצמו סיכון בעזיבת ביה"ח בניגוד להמלצת הרופאים. המדובר בסירוב חוזר על סירוב דומה שלו לפני מספר שנים.
- אשם תורם- 50%.
- פיצוי-כ- 770,000 ₪ בניכוי 50%.

תא (שלום-רשל"צ) 290/05 רמלר נ' מ"י, ניתן ביום 17.5.11

www.asw-law.co.il

מטופל שאינו כשיר

במקרים של חולים אשר מפאת מצבם הגופני או הנפשי הם אינם כשירים לתת הסכמה מדעת לטיפול רפואי יש צורך **במינוי אפוטרופוס** לגוף אשר ייתן את ההסכמה לטיפול במקומם

www.asw-law.co.il

חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 סעיף 15: טיפול רפואי ללא הסכמה

על אף הוראות סעיף 13 -

- (1) מטפל רשאי לתת טיפול רפואי שאינו מנוי בתוספת, גם ללא הסכמתו מדעת של המטופל אם נתקיימו כל אלה:
 - (א) מצבו הגופני או הנפשי של המטופל אינו מאפשר קבלת הסכמתו מדעת;
 - (ב) לא ידוע למטפל כי המטופל או אפוטרופסו מתנגד לקבלת הטיפול הרפואי;
 - (ג) אין אפשרות לקבל את הסכמת בא כוחו אם מונה בא כח מטעמו לפי סעיף 16, או אין אפשרות לקבל את הסכמת אפוטרופסו אם המטופל הוא קטין או פסול דין.

www.asw-law.co.il

חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 סעיף 15: טיפול רפואי ללא הסכמה

- (2) בנסיבות שבהן נשקפת למטופל **סכנה חמורה** והוא מתנגד לטיפול רפואי, שיש לתיתו בנסיבות הענין בהקדם, רשאי מטפל לתת את הטיפול הרפואי אף בניגוד לרצון המטופל אם **ועדת האתיקה**, לאחר ששמעה את המטופל, אישרה את מתן הטיפול ובלבד ששוכנעה כי נתקיימו כל אלה:

- (א) נמסר למטופל מידע כנדרש לקבלת הסכמה מדעת;
- (ב) צפוי שהטיפול הרפואי ישפר במידה ניכרת את מצבו הרפואי של המטופל;
- (ג) קיים יסוד סביר להניח שלאחר מתן הטיפול הרפואי יתן המטופל את הסכמתו למפרע.

www.asw-law.co.il

חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 סעיף 15: טיפול רפואי ללא הסכמה

- (3) בנסיבות של **מצב חירום רפואי** רשאי מטפל לתת טיפול רפואי דחוף גם ללא הסכמתו מדעת של המטופל, אם בשל נסיבות החירום, לרבות מצבו הגופני או הנפשי של המטופל, לא ניתן לקבל את הסכמתו מדעת;
- טיפול רפואי המנוי בתוספת יינתן בהסכמת **שלושה רופאים**, אלא אם כן נסיבות החירום אינן מאפשרות זאת.

www.asw-law.co.il

חוזר מנהל רפואה מס' 4/2004 – ביקור קטינים במרפאה ראשונית ללא מלווה

www.asw-law.co.il

הסכמה מדעת - קטינים

- קטינים עד גיל 18 - הסכמה באמצעות ההורים, שהם האפוסטרופוסים הטבעיים.
- די בהסכמת הורה אחד לטיפול, אלא אם כן ידוע שההורה האחר מתנגד.
- אין צורך בהסכמת הורים במקרים שמקובל שקטינים פונים בגפם לטיפול.

www.asw-law.co.il

חוק החולה הנוטה למות- 2005

- החוק קובע דרכים בהן יכול אדם לתת מראש הוראות ביחס לטיפול הרפואי בו בעתיד. אדם יכול לכתוב הנחיות רפואיות מקדימות, או למנות מיופה כוח שיחליט במקומו בבוא העת.
- החוק קובע שתמונה ועדה ארצית וועדות מוסדיות מקומיות לצורך הכרעות אתיות במצבים מיוחדים ופתרון חילוקי דעות.

www.asw-law.co.il

חוק החולה הנוטה למות- 2005

- החוק עוסק בזכותו של חולה במחלה חשוכת מראש להימנע מטיפול רפואי או להימנע מחידוש טיפול שהחל, כמו גם בחובת המערכת הרפואית לקבל את ההחלטות על פי החוק בשקיפות מלאה. נכנס לתוקף- 12.06.
- החוק קובע את הדרכים לקביעת מצבו הרפואי של מטופל האם הוא חולה הנוטה למות.
- החוק קובע את הדרכים לביורור רצון החולה, באילו תנאים ניתן להימנע מהארכת חיים כשהחולה אינו רוצה להאריכם.
- החוק קובע במפורש את האיסור הפלילי לבצע המתה אקטיבית של חולה, ואוסר סיוע להתאבדות.
- החוק עוסק בכללי הטיפול בקטין הנוטה למות ובמעמד המשפטי של רצונו ביחס לרצון הוריו.

www.asw-law.co.il

תודה רבה ובהצלחה!

www.asw-law.co.il